

D – Preanalytické procesy v laboratoři

D – 1 Příjem žádank a vzorků

Žádanka

V identifikačním oddílu žádanky musí být uvedeno:

jméno a příjmení pacienta

číslo pojištěnce (rodné číslo, číslo pojistky u cizích státních příslušníků)

datum narození a pohlaví pacienta v případě, že tato data nejsou jednoznačně určena číslem pojištěnce

kód zdravotní pojišťovny

základní a další diagnózy podle mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-10), vždy na nejvyšší počet znaků, který je v MKN-10 uveden (vyžadují pojišťovny!)

identifikace osoby provádějící odběr

datum a čas odběru

identifikace objednatele (podpis a razítko, které musí obsahovat jméno lékaře, příp. název zdravotnického zařízení, IČZ, IČP a odbornost lékaře)

kontakt na objednatele (adresa, telefon)

požadovaná vyšetření

podle požadovaných vyšetření údaje potřebné k výpočtu a zhodnocení dle pokynů pro dané vyšetření (např. výška, hmotnost, množství moče a čas sběru)

v případě urgentního vyšetření musí být na žádance zřetelné označení STATIM a kontakt, na který je možno sdělit výsledek

V požadavkovém oddílu žádanky musí být zaškrtnuta požadovaná vyšetření.

Biologický materiál

Biologický materiál se označuje příjmením, jménem a číslem pojištěnce, případně rokem narození, které musí souhlasit s údaji uvedenými na žádance.

V laboratoři je po kontrole přijatého materiálu a žádanky a po zadání do laboratorního informačního systému každému pacientovi přiřazeno laboratorní číslo a čárový kód, kterým je pacient jednoznačně identifikován. Identifikační štítky s čárovým kódem jsou nalepeny na žádanku a na zkumavky se vzorky, čímž je zajištěna návaznost pacienta na žádance a na zkumavkách s odebraným biologickým materiálem. Identifikační znaky pacienta jsou ze žádanky zadány do laboratorního informačního systému spolu s požadavky na jednotlivá vyšetření.

Pro alikvotované vzorky (rozdělené na části určené k samostatným analýzám) je ke každému pacientovi vytisknut příslušný počet identifikačních štítků s čárovým kódem a připraven potřebný počet zkumavek.

Primární zkumavky se potom zcentrifugují a v případě potřeby je provedena alikvotace do sekundárních zkumavek. Primární i sekundární zkumavky jsou dále řazeny do příslušných stojánek podle druhu analýz.

Po provedení analýz se materiál na biochemické vyšetření skladuje 72 hodin při 4 - 8°C a pak je zlikvidován. Materiál na hematologické vyšetření se uchovává při pokojové teplotě do kompletního vydání výsledků. Materiál na vyšetření moče a glykemie se likviduje bezprostředně po analýze.

D – 2 Kritéria pro přijetí nebo odmítnutí vadných (kolizních) primárních vzorků

Důvody pro odmítnutí vzorku laboratoří mohou být:

- neoznačený vzorek biologického materiálu
- nedostatečně nebo nečitelně označený vzorek biologického materiálu
- nedostatečně nebo nečitelně vyplněné základní údaje na žádance
- neshoda mezi označením žádanky a vzorku
- nesprávně odebraný materiál (například materiál odebraný do nestandardní odběrové nádoby, nebo materiál, u něhož nebyl dodržen poměr mezi krví a protisrážlivým prostředkem apod.)
- vzorek, u kterého zjevně došlo k porušení doporučení o preanalytické fázi

Jestliže dojde k odmítnutí vzorku ze shora uvedených důvodů, je o situaci telefonicky informován ošetřující lékař s požadavkem nového odběru biologického materiálu. Je proveden zápis do příslušné evidenční knihy s uvedením důvodu odmítnutí vzorku.

D – 3 Postupy při nesprávné identifikaci vzorku nebo žádanky

Nesprávná identifikace biologického materiálu

Materiál, u kterého vznikne nejistota ohledně identifikace primárního vzorku, se v laboratoři nevyšetří. Ordinující lékař je telefonicky informován o odmítnutí nesprávně identifikovaného biologického materiálu. Analýza se neprovádí a materiál je zlikvidován. Žádanka s označením „nevyšetřeno“ a s podpisem pracovníka se archivuje společně s ostatními žádankami.

Jedná-li se o nesnadno nahraditelný vzorek, bude analýza provedena, pokud ordinující lékař nebo osoba odpovědná za odběr primárního vzorku převezme odpovědnost za jeho identifikaci. Pracovník příjmu provede o jednání zápis do evidenční knihy.

Nesprávně nebo neúplně vyplněná žádanka

Pokud je k dispozici údaj o ordinujícím lékaři a alespoň základní identifikace pacienta, je ordinující lékař telefonicky vyzván k doplnění údajů nebo k dodání kompletní a správně vyplněné žádanky. Pokud jsou údaje na žádance dostačující k tomu, aby byl materiál vyšetřen a ordinující lékař přislíbí dodání nové žádanky, vyšetření se provede.

Pokud není k dispozici údaj o odesílajícím lékaři, analýza se neprovádí. Biologický materiál se upraví pro skladování (centrifugace, příp. alikvotace) a uskladní se nejdéle 72 hodin s ohledem na požadované typy vyšetření (pokud je to z hlediska typu materiálu a požadavku možné) pro případ, že by se žadatel přihlásil. Materiál se uloží do stojánku označeného „Kolizní vzorky“. Nesprávně nebo neúplně vyplněná žádanka se uloží do složky „Kolizní žádanky“. Po třech dnech se žádanka označí „nevyšetřeno“ a archivuje se společně s ostatními žádankami.

Pokud je požadováno vyšetření, které PKBH neprovádí, je biologický materiál předán do jiné laboratoře, kde se požadované vyšetření provádí (např. Fakultní nemocnice, Mikrochem spol. s r. o., nemocnice Prostějov). Materiál odveze na místo určení svozová služba laboratoře nebo si jej odveze svozová služba provádějícího zdravotnického zařízení. O odvozu materiálu je proveden zápis do Evidence odebraných a odeslaných vzorků.

D – 4 Vyšetřování smluvními laboratořemi

PKBH má uzavřenou smlouvu se smluvní laboratoří IFCOR. U vyšetření, které nejsou v PKBH prováděny, je zajištěno, pokud je to nezbytné, primární zpracování biologického materiálu dle požadavků na preanalytickou fázi. Výsledky vyšetření provedených ve smluvní laboratoři jsou lékařům zasílány přímo z pracoviště, které vyšetření provedlo, nejsou vydávány PKBH.

PKBH je také sběrným místem pro následující laboratoře: Pracoviště klinické biochemie OKB Fakultní nemocnice v Olomouci, Oddělení laboratorní medicíny v nemocnici v Prostějově a Laboratoře Mikrochem a.s. v Olomouci. Detašované pracoviště v Rožnově je sběrným místem pro OKB Nemocnice Valašské Maziřiči.